

ВІДБІР КОНЕЙ ДЛЯ ВИКОРИСТАННЯ У ПРИКЛАДНОМУ КОНЯРСТВІ

С.І. Бондарчук, студент, biblk2018@gmail.com

Науковий керівник – д.с.- г.н., доцент Коцюбенко Г. А.

Миколаївський національний аграрний університет

У статті наведено дослідження щодо впливу використання коней в іпотерапії. При спілкуванні з клієнтами коні зазнають значного психоемоційного навантаження, причому нервові напруження визивається саме роботою з пацієнтами, так як коні контрольної групи не знаходилися у стані повного спокою – з ними займалися берейтори.

Ключові слова: коні, іпотерапія, відбір, контрольна група, берейтор

Постановка проблеми. Конярство в Україні представлено такими напрямками: племінний, робочо-користувальний, спортивний та прикладний [1, 4].

Останнім часом в Україні, як і у багатьох розвинених європейських країнах, відмічається підвищена зацікавленість різними напрямками прикладного конярства, таких як кінний туризм, іпотерапія та лікувальна верхова їзда, екіпажний прокат, кінна охота, кінні шоу і вистави, верхова їзда і дитячий спорт.

Взаємодія з конем, як спосіб релаксації добре себе зарекомендував. Проходять втомленість і головна біль, зникає агресія і відчуття страху, відступає депресія. А при верховій їзді в роботу включаються всі основні групи м'язів тіла. Це відбувається на рефлекторному рівні, оскільки дитина-вершник, рухаючись разом з конем, інстинктивно прагне зберегти рівновагу, аби не впасти, тим самим спонукаючи до активної роботи як здорові, так і уражені м'язи, не помічаючи цього. Іпотерапія при хворобах з нервовими та розумовими розладами вважається однією з перспективних та ефективних методик лікування, які благотворно впливають на маленьких пацієнтів. Завдяки

лікувальній верховій їзді та спілкуванню з твариною усуваються більшість рухових і психологічних розладів [2, 3].

Тому, проведені нами дослідження є актуальними як для господарства, так і для кінного спорту в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Медики проводять досліди механізму впливу верхової їзди на організм людини. А вплив цей чисельний і різноманітний. Тому прикладним конярством починають займатися все більше людей.

Отже, вивченню власне цього питання і присв'ячена тема нашої випускної роботи.

Постановка завдання – вивчення впливу пацієнтів, що займаються іпотерапією, на роботоздатність терапевтичних коней

Згідно поставленої мети вирішувалося таке завдання:

- вивчити технологію відбору коней для прикладного напрямку конярства.

Об'єктом дослідження були фактори, які впливають на формування коней верхових порід, що використовуються у прикладних видах конярства.

Матеріалом досліджень стали групи лікувальної верхової їзди (ЛВІ) коней, переважно української верхової та тракененської порід.

За методикою досліджень коні були розподілені на групи, контрольну та дослідну. У кожній групі чисельність складала 8 коней.

Для використання в іпотерапії та лікувальній верховій їзді (ЛВІ) коней із загального поголів'я відбирають за наступними критеріями: вік, ріст, тип ВНД, стать, якість рухів.

Результати досліджень. Як показав розподіл коней за породною та статевою належністю, в групах ЛВІ 70 % загального поголів'я приходить на меринів і 30 % – на кобил. В навчальній групі (НГ) 30 % складають жеребці, 40 % – мерини, 30 % – кобили. За віком коні, яких використовують для ЛВІ у середньому на 4 роки старші, ніж коні НГ. Середній вік останніх складає 6,4 роки та знаходиться у межах 2,5-14,0 років, тоді як вік коней групи ЛВІ – 4,0-16,0 років. У групі ЛВІ використовуються коні переважно української верхової

та тракєненської порід. В НГ використовуються коні української верхової та чистокрєвної верхової порід. За висотою у холці коні НГ в середньому на 3 см крупніші, ніж коні, залучені до ЛВІ. Коса довжина тулуба коней групи ЛВІ більше, ніж у коней НГ в середньому на 2,7 см. За обхватом п'ястка відмінностей немає.

Дані щодо дослідження частоти пульсу, дихання та руху наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Фізіологічні та зоотехнічні показники коней

Контрольна група					Дослідна група				
кличка коня	частота				кличка коня	частота			
	пульсу	дихання	руху на кроку	руху на рїсі		пульсу	дихання	руху на кроку	руху на рїсі
Аті	31	12	46	86	Закон	34	18	42	58
Бєрта	32	8	42	68	Зємляк	32	20	36	65
Жєлєная	30	12	40	64	Зоря	42	14	46	70
Мїлан	28	12	40	64	Кєнт	30	20	40	62
Мїнутка	30	12	36	62	Лїнда	34	26	38	61
Моцарт	28	8	40	64	Лоза	26	18	42	73
Пума	30	12	55	78	Мїраж	40	24	39	58
Перї	36	8	44	63	Тюбїк	34	11	47	70
Усього	30	10	43	68	Усього	34	19	41	64

З даних таблиці бачимо, що частота пульсу у дослідної групи при руханні кроком у 1,1 разів, а дихання – у 1,8 разів вище, ніж у контрольної. Це, вочевидь, пов'язане з функціональним станом центральної нервової системи, так як при перезбудженні спостєрюється підвищення частоти пульсу та дихання.

Співвідношення частоти пульсу та дихання у коней з дослідної групи складає 1:2, а у коней контрольної – 1:3. Такі співвідношення ще раз доказують перезбудження – майже стресовий стан тварин дослідної групи. Вони потребують відпочинок та роботу, що відповідає зняттю нервового напруження. У коней найліпшим антистресовим фактором є робота на вільних алюрах, вона сприяє рідкому та глибокому диханню та знімає емоціональне напруження у тварин.

Основними вимогами до коней, яких відбирають для кінного туризму, є не стільки їх породні особливості, скільки індивідуальні якості: міцність конституції, правильний екстер'єр, бездоганна якість рухів, загальна витривалість, сміливість і доброзичливість. Оптимальний вік використання складає 6-14 років.

Коні поступають в спеціалізований тренінг у 3-4 річному віці. Тривалість підготовчого періоду залежить від умов, в яких раніше знаходився взятий в тренінг кінь, та від роботи, яку він виконував.

На підготовку коня до першого маршруту необхідно від 3 до 5 місяців. Тварини, що мають досвід спортивних тренувань, можуть бути підготовлені за 1-3 місяців. Якщо кінь тільки що закінчив виступ в гладких скачках або пройшов дистанційний пробіг, на відновлення його спортивної форми знадобиться від 1 до 3 місяців.

Підготовка коней складається з трьох етапів – підготовчого, основного та заключного, кожен з яких включає схему двотижневого навантаження (табл. 2).

Впродовж третього тижня слід дотримуватись схеми 2-го тижня, але збільшити роботу рисою на підйомах та спусках на 20 %.

Основний етап підготовки триває три-чотири тижні. Навантаження поступово стають більш інтенсивними, подовжуються репризи рисі, додається легкий кентер. При цьому необхідно закінчувати тренування тривалою кроковою роботою. Один раз в тиждень тривалість тренувального маршруту повинна складати не менше 10 кілометрів.

Схема першого етапу підготовки коней для участі в кінних маршрутах

Тиждень	Дні тижня	Алюри	Тривалість
1	Понеділок	Спокійний, активний крок	1 – 1,5 години
	Вівторок	Спокійний, активний крок	1 – 1,5 години
	Середа	Спокійний, активний крок	1 – 1,5 години
	Четвер	Спокійний, активний крок	1 – 1,5 години
	П'ятниця	Відпочинок (прогулянка у паддоку чи проводка кроком у руках)	-
	Субота	Спокійний, активний крок	1 – 1,5 години
	Неділя	Крок, рись (маршрути різні)	3 години
2	Понеділок	Крок, рись (інтервал між риссю 10-15 хвилин)	1,5 - 2 години
	Вівторок	Крок, рись (інтервал між риссю 10-15 хвилин)	1,5 - 2 години
	Середа	Крок, рись (інтервал між риссю 10-15 хвилин)	1,5 - 2 години
	Четвер	Крок, рись (інтервал між риссю 10-15 хвилин)	1,5 - 2 години
	П'ятниця	Відпочинок (прогулянка у паддоку чи проводка кроком у руках)	-
	Субота	Крок, рись (маршрути різні)	2 години
	Неділя	Крок, рись (маршрути різні)	3 години

На другому етапі підготовки навантаження на коня значно збільшується (табл. 3).

З даних таблиці видно, що інтенсивність тижневого навантаження у порівнянні з першим періодом зростає: крок – у 1,5 рази, рись – у 1,5 рази та з'являється робота кентером 3 години.

Схема другого етапу підготовки коней для участі в кінних маршрутах

Тиждень	Дні тижня	Алюри	Тривалість
4	Понеділок	Крок, рись (інтервал між риссю 10-15 хвилин), додавання легкого кентеру	1,5 - 2 години
	Вівторок	Крок, рись (інтервал між риссю 10-15 хвилин), додавання легкого кентеру	1,5 - 2 години
	Середа	Крок, рись (інтервал між риссю 10-15 хвилин), додавання легкого кентеру	1,5 - 2 години
	Четвер	Крок, рись (інтервал між риссю 10-15 хвилин), додавання легкого кентеру	1,5 - 2 години
	П'ятниця	Відпочинок (прогулянка у паддоку чи проводка кроком у руках)	-
	Субота	Невелика прогулянка, робота на корді	10-15 хвилин
	Неділя	Крок, рись, кентер (маршрут різний)	3 години
5	Понеділок	Крок, рись, кентер (маршрут різний)	1,5 - 2 години
	Вівторок	Крок – манежна їзда - крок	30 хвилин – 30 хвилин – 30 хвилин
	Середа	Крок, рись	1,5 - 2 години
	Четвер	Крок, рись, подовжені періоди кентеру	2 години
	П'ятниця	Відпочинок (прогулянка у паддоку чи проводка кроком у руках)	-
	Субота	Крок, рись	2 – 3 години
	Неділя	Крок, рись, кентер (маршрути до 10 км)	3 години
6	Понеділок - Неділя	Теж саме, що і 5 тиждень	

До завершального етапу підготовки можна підходити, коли кінь вже досить втягнутий в роботу, звикла до тривалих навантажень і має міцну мускулатуру. Основна мета цього етапу - за допомогою планомірного збільшення навантажень сприяти подальшому зміцненню серцевого м'яза і

сухожильно-зв'язкового апарату. Збільшуються репризи кентеру, включаються короткі проміжки жвавого галопу.

Впродовж завершального етапу підготовки протяжність тренувального маршруту один раз на тиждень має бути збільшена до 30 км, в інші дні – повинна складати близько 15 кілометрів. Час тренувань повинен тривати не менше 3,5-4,0 годин щодня.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Виходячи з проведених досліджень можна вважати, що спроба скоротити цей термін призводить до короткого спортивного життя коня і не приносить користі його здоров'ю.

Список використаних джерел

1. Алебастрова А. Драйвинг. Упряжные испытания лошадей / А. Алебастрова. – М.: Аквариум-Принт, 2009. – 128 с.
2. Камзолов Б.В. История тракененской лошади / Б.В. Камзолов. – Минск: Кавалер Паблицерс, 2002. – 384 с.
3. Диллон Д.М. Конный спорт. Техника и стиль прыжка / Д.М. Диллон – Аквариум, 2002. – 158 с.
4. Денисенков А. Иппотерапия: возможности и перспективы / А. Денисенков, Н. Роберт, И. Шпицберг. – Москва. – Геронт. – 2002. – 153 с.